

Raport științific pe anul 2015

Titlul proiectului: *The dynamics of colonization in the civilian and military milieu of the Roman province Moesia Inferior. A model of a contrastive approach (Dinamica fenomenului colonizator în mediul civil și militar al provinciei romane Moesia Inferior. Un model de abordare contrastivă)*

Numărul contractului: 217/2011

Codul proiectului: 0550

Director de proiect: Prof.dr. Lucrețiu Bîrlița (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași)

I. Gradul de realizare a obiectivelor proiectului

În perioada aferentă raportării actuale (2015), obiectivul proiectului a fost îndeplinit **integral**.

Obiectivul a fost:

1. Realizarea activității contrastive

Obiectivul a presupus îndeplinirea unor activități prevăzute în planul de cercetare. Acestea au fost publicarea unor capitole de carte privind dinamica fenomenului colonizator pe limesul danubian și pe cel renan (L. Mihailescu-Bîrlița, Iulia Dumitrache, *Les militaires originaires d'Italie à Troesmis. Notes prosopographiques*, in L. Vagalinski, N. Sharankov (eds.), *Limes XXII. Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies, Ruse, Bulgaria, September 2012*, Sofia 2015, 465-469 și L. Mihailescu-Bîrlița, *Marchands et trafiquants en Germanie Supérieure: origine et raisons de leur activité*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 183-196), publicarea unui capitol de carte privind dinamica fenomenului colonizator în mediul civil și militar din Moesia Inferior (L. Mihailescu-Bîrlița, *Notes*

prospographiques sur la colonisation dans le milieu militaire et civil de Novae, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 75-90), publicarea unui capitol de carte privind dinamica fenomenului colonizator în așezările urbane și rurale din Moesia Inferior (L. Mihailescu-Bîrlița, *Colonization in the urban and rural milieu of Noviodunum*, in G. Tsetschladze, A. Avram, J. Hargrave (eds.), *The Danubian Lands between the Black, Aegean and Adriatic Seas. Proceedings of the Fifth International Congress of Black Sea Antiquities (Belgrade 17-21 September 2013)*, Oxford, 2015, 211-216). Ca rezultate livrate pe etapă s-au prevăzut publicarea de articole în reviste BDI, a capitole de cărți/proceedings, participarea la conferințe interne și internaționale, precum și publicarea unui volum colectiv pe tema grantului, volum care să apară la o editură internațională. La sfârșitul anului, putem afirma că **toate aceste rezultate au fost livrate**. Cea mai importantă realizare este volumul colectiv pe tema grantului, editat de directorul de proiect, L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 210 p., care readună studii unor specialiști din străinătate (Antonio Ibba-Sassari, Agnieszka Tomas-Varșovia, Kalin Stoev-Sofia, Ivo Topalilov-Șumen) privind fenomenul colonizării, strâns legat de cel al romanizării, în Moesia Inferior în special, dar și în Sardinia sau în Germania Superior. În Moesia Inferior, colonizarea în mediile urban și rural implică prezența factorului militar, în vreme ce pe limesul renan, factorul militar este acela care atrage coloniștii din mediul civil. Studiile directorului de proiect vizează analize ale inscripțiilor privind colonizarea la Novae, Ulmetum, Carsium și Cius. Alte rezultate pe tema grantului vizează publicarea unor inscripții inedite (L. Mihailescu-Bîrlița), ale unor observații privind unii coloniștii din Troesmis (L. Mihailescu-Bîrlița și I. Dumitrache), ale unor texte privind autorii antici despre teritoriul carpato-danubian (R. Curcă), ale perioadei anarhiei militare în Moesia Inferior (L. Mihailescu-Bîrlița). Trebuie remarcat că majoritatea studiilor au fost publicate în străinătate (5 articole ale lui L. Mihailescu-Bîrlița din volumul de la Parthenon Verlag, două studii în

volume apărute la renumita editură Archaeopress din Oxford, un articol la o editură din Sofia). Două articole au fost publicate în revista *Studia Antiqua et Archaeologica*, cotate ERIH-Plus. Eforturile redactorului-șef al acestei publicații, directorul de proiect L. Mihailescu-Bîrliba, ajutat de R. Curcă și I. Dumitrache au făcut ca și prin intermediul proiectului și al articolelor publicate pe tema proiectului, gradul de atractivitate al revistei să fie din ce în ce mai mare, astfel încât la sfârșitul anului 2014 am consemnat înscrierea ei în cea mai prestigioasă bază de date europeană pentru științele umaniste, ERIH-Plus.

Realizarea demersului contrastiv privind colonizarea în Moesia Inferior a adus un prim rezultat important: atât în mediul civil (urban și rural), militarii și urmașii acestora constituie un factor decisiv. În orașele grecești de pe coastă, mediul civil (reprezentat de negustori) este încă preponderent, dar în hinterland și în orașele romane, factorul militar este mai important. În Germania Superior, prezența militarilor impulsionează în mod clar economia, dar colonizarea este mai slabă din punct de vedere cantitativ și calitativ. Se dezvoltă însă o elită economică locală, care își fundamentează averea pe comerțul desfășurat în mediul militar.

II. Diseminarea rezultatelor

a. Cărți

1. Iulia Dumitrache, *Garum și industria peștelui sărat. Surse literare, epigrafice și papirologice*, Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza", Iași 2014 (editură cotată CNCS-B, acceptată la publicare de anul trecut, tipărită la începutul anului), 254 p.
2. L. Mihailescu-Bîrliba (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 210 p.

Articole

Articole BDI publicate

Articole în reviste cotate ERIH-Plus

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *La mortalité des légionnaires en Mésie Inférieure*, in *Studia Antiqua et Archaeologica* 20, 2014, 171-183.
2. Roxana-Gabriela Curcă, *Greek and latin Authors on the Carpathian-Dniestrian Territory: An Anthropology of Perception*, in *Studia Antiqua et Archaeologica* 20, 2014, 369-380.

Articole apărute în volume colective la edituri internaționale de prestigiu

3. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *An eques Romanus and his slave in a new funerary inscription from Troesmis*, in R. Kogălniceanu, M. Gligor, R.-G. Curcă, S. Stratton (eds.), *Homines Funera Astra 2. Life Beyond Death in Ancient Times (Romanian Case Studies)*, Oxford 2015, 109-112.
4. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Colonization in the urban and rural milieu of Noviodunum*, in G. Tsetskhladze, A. Avram, J. Hargrave (eds.), *The Danubian Lands between the Black, Aegean and Adriatic Seas. Proceedings of the Fifth International Congress of Black Sea Antiquities (Belgrade 17-21 September 2013)*, Oxford, 2015, 211-216.
5. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, Iulia Dumitrache, *Les militaires originaires d'Italie à Troesmis. Notes prosopographiques*, in L. Vagalinski, N. Sharankov (eds.), *Limes XXII. Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies, Ruse, Bulgaria, September 2012*, Sofia 2015, 465-469.
6. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Notes prosopographiques sur la colonisation dans le milieu militaire et civil de Novae*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.),

Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 75-90.

7. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Colonization in the vicus Ulmetum during Early Roman Empire*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 141-143.

8. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Colonization in the military and civilian environment of Carsium and of Cius*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 177-182.

9. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Marchands et trafiquants en Germanie Supérieure: origine et raisons de leur activité*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 183-196.

10. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *The economic crisis in the Roman province of Moesia inferior (235-284 AD): the record of epigraphic sources*, in L. Mihailescu-Bîrlița (ed.), *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015, 197-205.

11. *Prosopographic remarks on the population of Troesmis (Lower Moesia)*, in A. Tomas (ed.), *Ad fines Imperii. Studia Thaddaeo Sarnowski septuagenario ab amicis, collegis discipulisque dedicata*, Institute of Archaeology, University of Warsaw, Varşovia 2015, 141-146.

Articole acceptate în volume colective la edituri naționale

12. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, Iulia Dumitrache, *Diplômes militaires-carrières équestres: le cas de Flavius Flavianus*, in R. Cîrjan, A. Panaite (eds.), *Moesica et Christiana. Studies in honour of Prof. Alexandru Barnea on his 70th anniversary*, Editura Universității din București, București 2015.

Rapoarte arheologice

13. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Slava Rusă (com. Slava Cercheză). Sectorul T 10*, în *Cronica cercetărilor arheologice din România. Campania 2014*, București, 2015, 84.

c. Lucrări prezentate la manifestări științifice internaționale

1. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Eine wirtschaftliche Krise in der römischen Provinz Moesia inferior im 3. Jahrhundert? Das Zeugnis der epigraphischen Quellen*, Contacts, migrations and climate change, Praga, 19-22 mai 2015 (http://ukar.ff.cuni.cz/sites/default/files/CMCC_programme.pdf)

2. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *The Dynamics of Colonization in the Civilian and Military Milieu of the Roman Province Moesia Inferior. A Contrastive Approach*, International Symposium *Mobility in Research on the Black Sea Region*, Iasi, 5-10 iulie 2015 (<http://www.ponticgreekcities.ro/media/files/Conference%20brochure%2C%20Iasi%2C%20July%205-10%2C%202015.pdf>)

3. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Troesmis*, International Symposium *Black Sea – Unity and Diversity in the Roman Area*, Istanbul, 29.09.-2.10.2015.

4. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița, *Die Zeit der Soldatenkaiser in der römischen Provinz Moesia Inferior: das Zeugnis der epigraphischen Quellen*,

International Colloquium Troesmis - A changing landscape. Romans and the Others in the Lower Danube Region in the first century BC - third century AD (http://icemtl.ro/wp-content/uploads/colocviu-Troesmis-2015_program.pdf).

5. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Die Zeit der Soldatenkaiser in der römischen Provinz Moesia Inferior: das Zeugnis der epigraphischen Quellen und ein Vergleich mit anderen Donauprovinzen*, Mensa rotunda epigraphiae Dacicae Pannonicaeque, Cluj-Napoca, 16-17 octombrie 2015 (<http://allevents.in/cluj-napoca/mensa-rotunda-epigraphiae-dacicae-pannonicaeque/789410604504628>)

6. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba, *Vicus Bad(---): il contributo dell'epigrafia alla ricostruzione del tessuto socio-culturale di un villaggio della Moesia Inferior (I-III secolo d.C.)*, 3rd International Conference on the Roman Danubian Provinces – Society and Economy, Viena, 11-14 noiembrie 2015 (în colaborare cu Antonio Ibba) (http://crdp3.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/p_crdp3/Programme__Abstracts__Plakat/roman_danubian_programm.pdf).

d. Stagii de documentare la instituții din străinătate cu tema grantului

Lucrețiu Bîrliba, Université Valenciennes (Franța), 9-22.02.2015

Lucrețiu Bîrliba, Université de Paris X Nanterre și Université d'Angers (Franța), 28.05-4.06.2015.

Lucrețiu Bîrliba, Iulia Dumitrache, Roxana Curcă, Universitatea din Istanbul (Turcia), 28.04-22-25.06.2015

e. Profesor invitat pe tema proiectului

Lucrețiu Bîrliba, Université Valenciennes (Franța), 15-22.11.2015 (<https://www.univ-valenciennes.fr/la-flash-et-le-calhiste-accueille-un-conferencier-roumain-lucretiu-birliba>).

f. Pagina web a proiectului

<http://cmi.uaic.ro>

III. Implicarea în proiect a membrilor echipei

1. Directorul de proiect

Prof. dr. Lucrețiu Bîrliba (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a fost implicat în obiectivul anului 2015. Cercetările de teren au fost realizate sub forma săpăturilor sistematice în cetatea Ibida (Slava Rusă), în vederea descoperirii unor noi elemente de urbanism. De asemenea, el a participat activ la completarea tabloului epigrafic al colonizării de la Novae în mediul militar și civil. Cercetările sale au vizat și mediul rural, finalizând analizele începute anul trecut la Ulmetum, Carsium și Cius. Noviodunum a constituit un punct de interes al studiului întreprins de directorul de proiect. Totodată, prof. dr. Lucrețiu Bîrliba a finalizat și lucrarea despre Ulmetu, care fusese prezentată deja sub forma unei comunicări la o manifestare internațională de prestigiu (European Association of Archaeologists Meeting, Istanbul, septembrie 2014). **Cel mai important rezultat îl reprezintă însă volumul colectiv publicat la o editură internațională de prestigiu: *Colonization and Romanization in Moesia Inferior. Premises of a Contrastive Approach*, Parthenon Verlag, Kaiserslautern und Mehlingen 2015.** Volumul reunește, alături de studiile directorului de proiect privind aspecte ale colonizării la Novae, Ulmetum, Carsium și Cius, studii ale unor învățați din străinătate (Antonio Ibba de la Universitatea din Sassari, Agnieszka Tomas de la Universitatea din Varșovia, Ivo Topalilov de la Universitatea din Șumen-Bulgaria și Kalin Stoev de la

Institutul de Arheologie din Sofia) privitoare la colonizarea în Moesia Inferior și în Sardinia romană. Lucrețiu Bîrliba mai publică în acest volum un articol despre originea negustorilor din Germania Superior și unul despre modul în care a fost percepută, din punct de vedere economic, criza secolului al III-lea în Moesia Inferior. Articolul despre Germania Superior ilustrează foarte bine demersul contrastiv al proiectului, alături de studiul lui Antonio Ibbas privind romanizarea Sardiniei. **Unul din rezultatele deosebite ale proiectului îl constituie, așadar, internaționalizarea acestuia, prin atragerea unor specialiști din străinătate (care au însă o legătură concretă și la obiect cu tema proiectului). Interesul acestora nu a fost doar pur teoretic și epistemologic, ci și prin participare activă la publicațiile proiectului și prin promisiunea continuării colaborării științifice.** Faptul că directorul de proiect a publicat un articol într-un volum editat de Agnieszka Tomas și a susținut o comunicare la o conferință internațională de prestigiu împreună cu Antonio Ibbas arată deja **conturarea unei rețele științifice internaționale privind tema proiectului** și dovedește, o dată în plus, relevanța temei. Totodată, Lucrețiu Bîrliba a susținut comunicări la prestigioase conferințe internaționale (Praga, Iași, Istanbul, Cluj-Napoca, Viena – v. **Diseminarea rezultatelor**) și a popularizat proiectul în cadrul conferinței de la Iași și la Universitatea din Valeciennes (Franța), unde a fost și **profesor invitat**. Directorul de proiect pregătește anul viitor volumul final al proiectului, planificat să apară tot la o editură internațională.

2. Membrii echipei

Prof. dr. Christoph Schäfer (Universitatea din Trier) a participat activ la cercetările de la Ibbas și a terminat realizarea catalogului coloniștilor din mediul militar al Germaniei Superior, care va apărea într-o formă publicabilă, împreună cu Lucrețiu Bîrliba.

Conf. dr. Marius Alexianu (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a continuat investigațiile fenomenului lingvistic în mediul rural și urban din

Moesia Inferior și a realizat un catalog al coloniștilor din orașele Durostorum și Odessos, pregătite să apară în volumul final al proiectului.

Lect. dr. Roxana-Gabriela Curcă (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a continuat investigarea fenomenului bilingvismului în Moesia Inferior. A analizat textele autorilor greci și latini privind populațiile atât din spațiul provinciei studiate, cât și din spațiul periferic acesteia, rezultatele fiind concretizate prin publicarea unui articol (v. **Diseminarea rezultatelor**).

CS dr. Iulia Dumitrache (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a colaborat cu directorul de proiect în realizarea unui tablou complet al colonizării de la Troesmis și a publicat împreună cu acesta două articole în volume colective apărute la edituri internaționale de prestigiu (v. **Diseminarea rezultatelor**). Totodată, Domnia Sa pregătește un articol în colaborare cu directorul de proiect privind un personaj cu rol indirect asupra colonizării în mediul militar din Moesia Inferior (v. **Diseminarea rezultatelor**). Iulia Dumitrache va publica de asemenea un articol în volumul final al grantului.

As. cerc. Valentin Piftor (Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași) a colaborat la realizarea unui catalog al coloniștilor din câteva centre urbane și militare ale provinciei Germania Superior. Însă anul viitor așteptăm cel mai important rezultat personal va fi publicarea tezei de doctorat privind tabloul demografic al Moesiei Inferior, în care coloniștii vor ocupa un rol important. Domnia Sa are în pregătire și un articol în volumul final al grantului.